På sporet af Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane

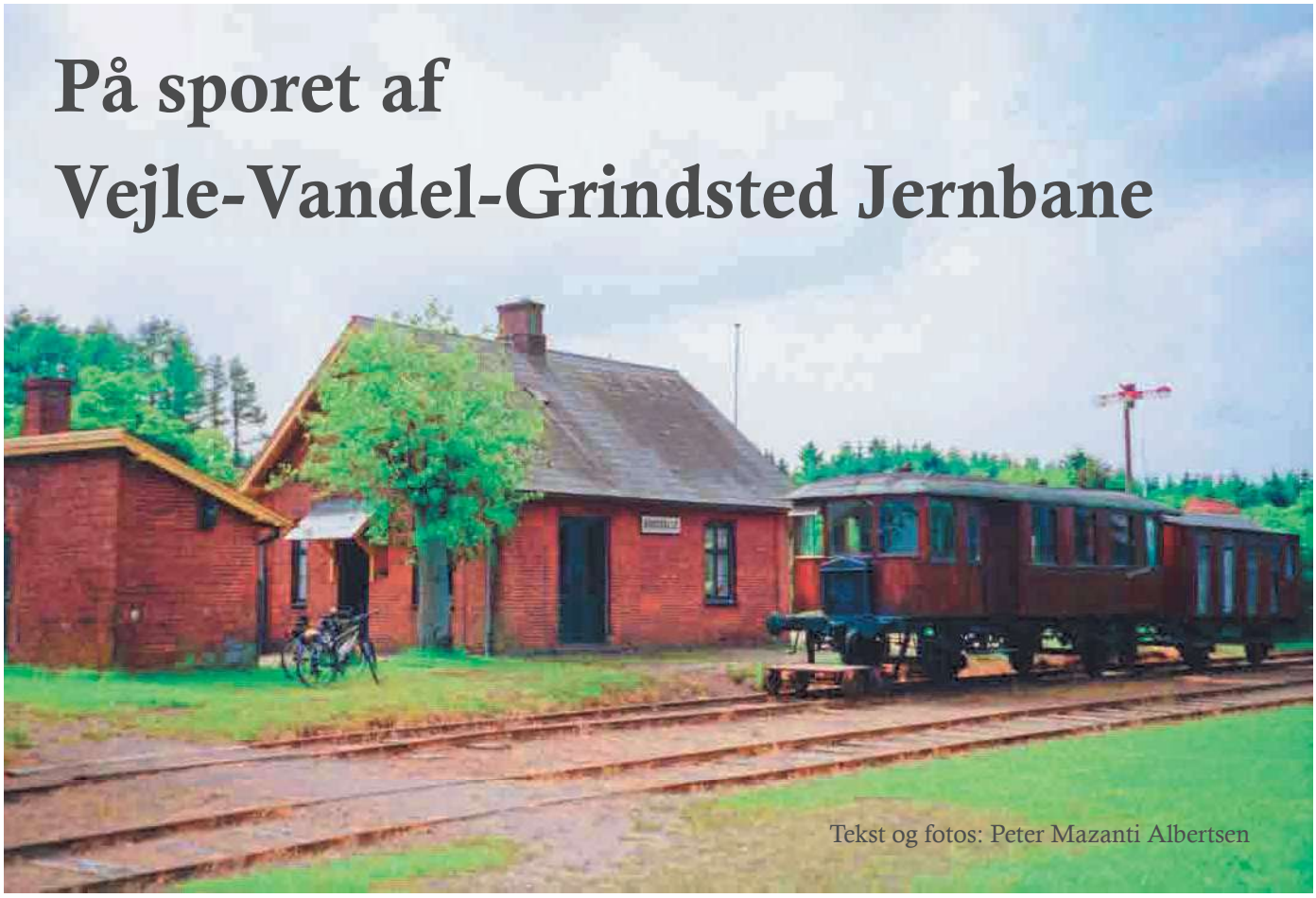

Peter Mazanti Albertsen

Tekst og fotos: Peter Mazanti Albertsen

Bindeballe station er i dag rammen om et lille egnsmuseum, der også fortæller historien om VVGJ. Jernbanemiljøet er genskabt med sporanlæg og en Triangel-motorvogn foran stationen. Alle fotos, hvor andet ikke er nævnt, er fra cykelturen den 3. august 2010.

Cykelstien „Bindeballestien" ligger på resterne af den nedlagte jernbane fra Vejle til Bindeballe. Undervejs kan der stadig ses mange rester fra Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane, som blev nedlagt den 1. april 1957. Turen starter i Grindsted og slutter i Vejle.

I 1895 påbegyndtes arbejdet, den 9. september 1897 skete den festlige indvielse, og dagen efter åbnede banen for driften med 3 tog dagligt i hver retning fra Vejle til Vandel. Først den 20. maj 1914 blev sidste etape indviet fra Vandel til Grindsted. Og den daglige drift begyndte dagen efter og var i øvrigt Grindsteds første baneforbindelse.

Det var en typisk oplandsbane, der fra Vejle gennemløb det kuperede østjyske landskab for derefter at passere hen over heden til Grindsted. Banen transporterede meget store mængder kalk og mergel. Under de 2 verdenskrige transporterede VVGJ store mængder tørv og brunkul fra det vestlige opland til de østjyske byer. Men også som turistbane spillede VVGJ – før bilerne slog igennem – en ikke uvæsentlig rolle, idet banen gennemløb særdeles afvekslende landskaber. VVGJ havde hovedkontor, værksteder og remiser på Vejle Nord station samt en remise i Grindsted.

Peter Mazanti Albertsen

Sporanlægget i Grindsted er en skygge af sig selv. Efter seneste sanering er der kun et omløbsspor tilbage udover sidesporet til Grindstedværket. Perronen er den tidligere VVGJ-perron.

Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane måtte søndag den 31. marts 1957 „bide i græsset" udkonkurreret af bilerne, så det var sidste dag der kørte tog. Hele dagen var der en betydelig tilstrømning til banens tog, der måtte forstærkes med skinnebusmateriel lånt fra Troldhede-Kolding-Vejen Jernbane. Det sidste plantog fra Vejle Nord afgik kl.23.30 til Grindsted, og det blev forsinket ½ time. Dette tog returnerede næste dags morgen kl. 4.40 fra Grindsted med ankomst til Vejle kl. 5.55. Det sidste tog ankom således til Vejle knap 6 timer efter at banen var nedlagt. Sporet blev taget op i løbet af sommeren 1957. Derved var en af Danmarks smukkeste jernbanestrækninger forsvundet.

I dag er der cykelsti „Bindeballestien" af den nedlagte jernbane fra Vejle til Bindeballe og den cyklede Karsten og jeg tirsdag den 3.

august 2010, så den vil jeg fortælle om her. Vi starter i Grindsted og slutter i Vejle.

GRINDSTED station (km 47,2 fra Vejle Nordbanegård) ligger som bekendt hvor den altid har ligget og er i dag rutebilstation. Emaljeskiltet „GRINDSTED“ sidder stadig på bygningen ud mod perronsiden. Her holder busserne og øst herfor ligger gennemfartsvej, hvor sporene førhen lå. På modsatte side af vejen, kan den gamle Vandel perron stadig findes. Perronen anvendes af Veterantog Vest, når der køres veterantog fra Bramming.

Cyklen bestiges, og turen går nu mod Vejle ad mindre veje mod Utoft. I kanten af skoven kan man igen finde rester af banelinien. Længere frem og ved en store maskinforhandler, kan vi på højre side af vejen se LØVLUND station (km 41,1). Der står nogle minkbure i forbindelse med stationen. Her kan man også finde rester af banelinjen. Stationen ligger i øvrigt på Løvlund Stationsvej.

DSB jernbanekort 1929/ArkivDJK

Peter Mazanti Albertsen

Til højre øverst udsnit af jernbanekort 1929, hvor VVGJ mellem Vejle og Grindsted er vist med rødt. Grindsted var dengang et stort jernbaneknudepunkt i Vestjylland - i dag er stationen reduceret til blot et godsspor mod Bramming.

Stationsbygningen i Grindsted findes stadig, men det meste af sporterrænet er idag vejanlæg og busholdepladser. Billede fra omkring 1980, hvor oplandsbusserne holder klar til næste tur.

Løvlund station findes stadig, men som de flester andre stationer er ombygget og tilpasset beboelse.

Peter Mazanti Albertsen

Peter Mazanti Albertsen

Der er stadig liv i Billund stationen, selvom det dog er et andet klientel der smales i ventesalen i dag. Stationen fungerer som værtshus og diskotek, her set fra gadesiden.

Herunder Billund station i 1950'erne, hvor alt ånder fred og ro. Det var før legoland og lufthavn.

Arkiv Vigand Rasmussen

Næste station er BILLUND (km 35,1); her kommer man frem til stationen ved at køre ind ved ABC supermarked og køre lidt tilbage. Stationen fungerer i dag som værtshus og diskotek, og ligger på Lindevej.

ØSTERBY station (km 32,2) blev nedrykket til trinbræt i begyndelsen af 1950'erne. Vi kunne ikke finde stationen, og da vi spurgte en lokal, fortalte han at den var revet ned og der hvor den lå, var der bygget et almindeligt parcelhus.

Da vi kom til Vandel by kører vi ind ved den gamle kro. Vejen hedder Jernbanevej og stationen VANDEL (km 28,3) ligger for enden af vejen. Bagefter kørte vi lidt tilbage mod indkørslen til den nedlagte flyvestation og her ligger der et rødt hus uden vinduer i den ene side. Huset er forholdsvis højt. Det er den gamle remise fra før man forlængede banen til Grindsted. I sin tid var der på loftet af bygningen et stort støbejernskar til vand og i siden et rør til påfyldning af lokomotivet. Det er ikke så mange år siden at karret blev skåret op. Det var ikke så let at komme derind, ellers ville vi have set om røret stadig sad i siden af huset.

Vi fortsætter op mod Automobilforhandleren (Automester) og videre mod Randbøl. Her fandt vi flere steder rester af banelinjen. Vest for Randbøl Kirke er der tydelige spor af banen. Efter præstegården ligger RANDBØL station (km 25,5), der ved hjælp af tilbygning, er blevet til et spejderhjem.

Fra Randbøl Station fortsætter vi ad Hærvejen mod Bække og banen krydsede vejen umiddelbart efter vejen til Brændstofdepotet på den tidligere Flyvestation Vandel. Vi kan følge banen på begge sider af vejen. Længere fremme mod Bække krydser vi atter banen. Her er der tydelige rester af banen, men vi kan ikke køre på banen. Det er meningen at banestykket fra Bindeballe til Vandel skal frilægges til cykelsti.

Vi kører videre af Hærvejen til vi kommer til et skilt der viser mod Bindeballe. Lige før man kommer til Bindeballe er vejen lagt oven på banelinjen. Først gør vi holdt ved Købmandsgården, som er et slags museum, som vi går ind og ser. Aldrig før har vi set en så stor samling af alskens købmandsvarer fra gamle dage, kasseapparater, gamle emaljeskilte overalt – og oppe på loftet fortsætter herlighederne, heriblandt et aktiebrev fra Vejle-Vandel Jernbane, ligesom der her er en udendørs tagterrasse. Vi køber kaffe+ kage og sidder ude i gården og nyder det.

Så fik vi også eftermiddagskaffen, herefter går vi med cyklerne til BINDEBALLE station (km 20,7) overfor, hvor der nu er indrettet egnsmuseum med bl.a. udstilling om VVGJ. Billetlugen sidder stadig i døren indtil kontoret. Udenfor forefindes stadig det gamle vingesignal og pakhuset fra Haraldskjær Fabrik og sågar jernbanespor foran stationsbygningen. På sporet holder der en Triangel motorvogn og en toakselt personvogn under istandsættelse. Desuden bruges stationen som udflugtsmål for friluftsfolket.

Jeg har efterfølgende talt med en af foreningen Vandelbanens medlemmer Ole Røner, som oplyser, at Bindeballe station er Bindeballe i kraftigt forfald. Foreningen har i fem år forsøgt at få en afklaring på, hvem der skal betale for restaureringsarbejdet. Sidst i august 2010 er de blevet indbudt til samtale med Randbøldal Museum om problemerne. Men vi må nok se i øjnene at Bindeballe bliver lavt prioriteret på grund af økonomien. Jeg har ikke hørt resultatet.

Fra Bindeballe er banen lig med Bindeballestien indtil Vejle. Vi passerer på en bro, der ikke rigtig lader sig fotografere på grund af træer og en afspærret ørreddam. Vi begynder nu nedstigningen til Ådalen, og når LIMSKOV Station (km17,3). Den er lidt svær at fotografere, da en række velvoksne træer står mellem stationsbygningen og stien. Men stationsskiltet hænger der stadig ligesom i Bindeballe.

Vandel station fungerer i dag som privatbeboelse, og er løbende blevet tilpasset ejernes behov med påbygning af grarage, udestue og diverse tilbygninger. Trods dette fornægter fortiden sig ikke.

Til venstre stationen set fra perronsiden, og herunder gadesiden.

Peter Mazanti Albertsen

Peter Mazanti Albertsen

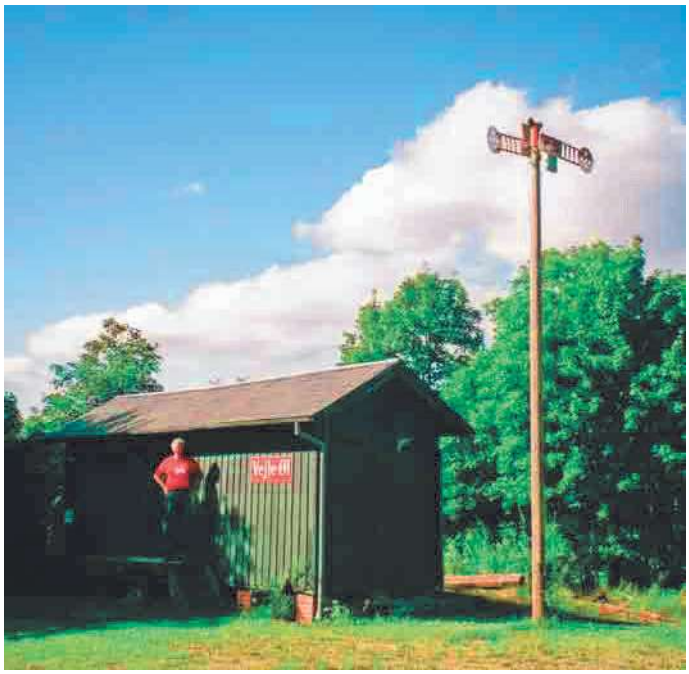

Peter Mazanti Albertsen

Bindeballe station er i dag indrettet som egnsmuseum med bl.a. udstilling om VVGJ. Udenfor forefindes stadig det gamle vingesignal og det grønmalede pakhus fra Haraldskjær Fabrik (til venstre). Inde i stationen er det gamle miljø bevaret, eksempelvis sidder billetlugen stadig i døren indtil kontoret (herunder).

Peter Mazanti Albertsen

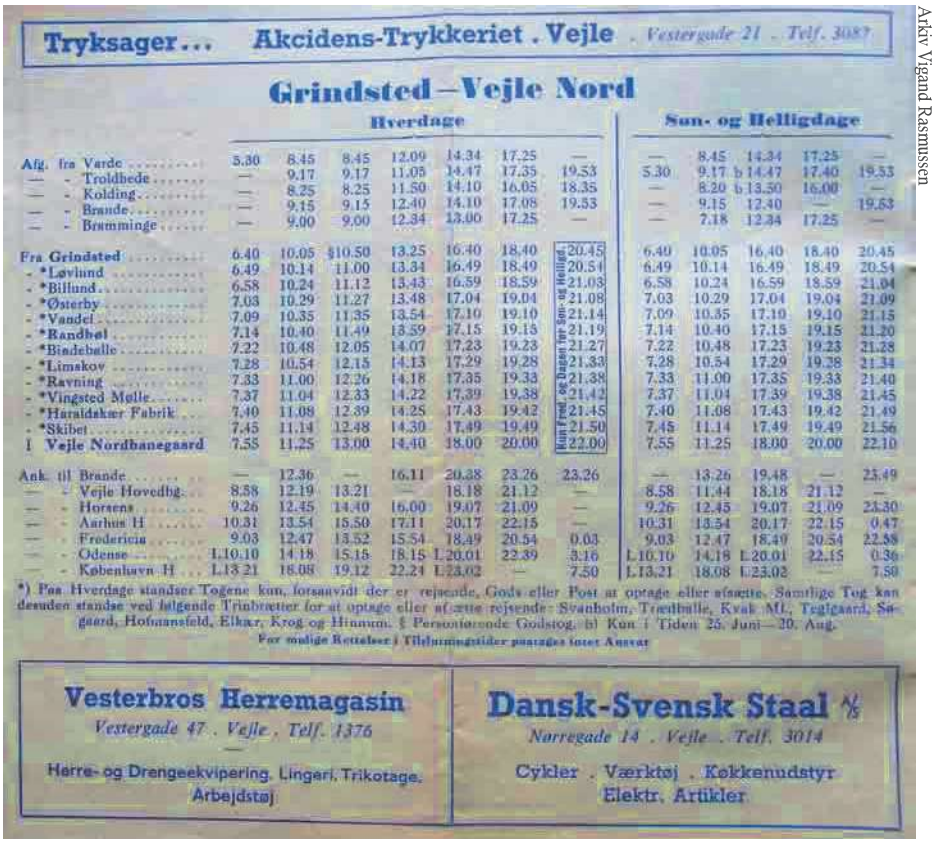

Arkiv Vigand Rasmussen

Tryksager... Akcidens-Trykkeriet . Vejle . Vestergade 21 . Telf. 3087

Grindsted—Vejle Nord

	Hverdage							Søn- og Helligdage				
Afg. fra Varde	5.30	8.45	8.45	12.09	14.34	17.25	—	—	8.45	14.34	17.25	—
— - Troldhede	—	9.17	9.17	11.05	14.47	17.35	19.53	5.30	9.17	b 14.47	17.40	19.53
— - Kolding	—	8.25	8.25	11.50	14.10	16.05	18.35	—	8.20	b 13.50	16.00	—
— - Brande	—	9.15	9.15	12.40	14.10	17.08	19.53	—	9.15	12.40	—	19.53
— - Brørmninge	—	9.00	9.00	12.34	13.00	17.25	—	—	7.18	12.34	17.25	—
Fra Grindsted	6.40	10.05	$10.50	13.25	16.40	18.40	20.45	6.40	10.05	16.40	18.40	20.45
- *Løvlund	6.49	10.14	11.00	13.34	16.49	18.49	20.54	6.49	10.14	16.49	18.49	20.54
- *Billund	6.58	10.24	11.12	13.43	16.59	18.59	21.03	6.58	10.24	16.59	18.59	21.04
- *Østerby	7.03	10.29	11.27	13.48	17.04	19.04	21.08	7.03	10.29	17.04	19.04	21.09
- *Vandel	7.09	10.35	11.35	13.54	17.10	19.10	21.14	7.09	10.35	17.10	19.10	21.15
- *Randbøl	7.14	10.40	11.49	13.59	17.15	19.15	21.19	7.14	10.40	17.15	19.15	21.20
- *Bindeballe	7.22	10.48	12.05	14.07	17.23	19.23	21.27	7.22	10.48	17.23	19.23	21.28
- *Limskov	7.28	10.54	12.15	14.13	17.29	19.28	21.33	7.28	10.54	17.29	19.28	21.34
- *Ravning	7.33	11.00	12.26	14.18	17.35	19.33	21.38	7.33	11.00	17.35	19.33	21.40
- *Vingsted Mølle	7.37	11.04	12.33	14.22	17.39	19.38	21.42	7.37	11.04	17.39	19.38	21.45
- *Haraldskær Fabrik	7.40	11.08	12.39	14.25	17.43	19.42	21.45	7.40	11.08	17.43	19.42	21.49
- *Skibet	7.45	11.14	12.48	14.30	17.49	19.49	21.50	7.45	11.14	17.49	19.49	21.56
I Vejle Nordbanegaard	7.55	11.25	13.00	14.40	18.00	20.00	22.00	7.55	11.25	18.00	20.00	22.10
Ank. til Brande	—	12.36	—	16.11	20.38	23.26	23.26	—	13.26	19.48	—	23.49
— - Vejle Hovedbg.	8.58	12.19	13.21	—	18.18	21.12	—	8.58	11.44	18.18	21.12	—
— - Horsens	9.26	12.45	14.40	16.00	19.07	21.09	—	9.26	12.45	19.07	21.09	23.30
— - Aarhus H	10.31	13.54	15.50	17.11	20.17	22.15	—	10.31	13.54	20.17	22.15	0.47
— - Fredericia	9.03	12.47	13.52	15.54	18.49	20.54	0.03	9.03	12.47	18.49	20.54	22.58
— - Odense	L.10.10	14.18	15.15	18.15	L.20.01	22.39	3.16	L.10.10	14.18	L.20.01	22.15	0.36
— - København H	L.13.21	18.08	19.12	22.24	L.23.02	—	7.50	L.13.21	18.08	L.23.02	—	7.50

*) Paa Hverdage standser Togene kun, forsaavidt der er rejsende, Gods eller Post at optage eller afsætte. Samtlige Tog kan desuden standse ved følgende Trinbrætter for at optage eller afsætte rejsende: Svanholm, Træstalle, Kvak Mk., Teglgaard, Sagaard, Hofmansfeld, Elkær, Krog og Hinnum. § Personførende Godstog. b) Kun i Tiden 25. Juni—20. Aug.

For mulige Rettelser i Tildannelsestider paatages intet Ansvar

Vesterbros Herremagasin
Vestergade 47 . Vejle . Telf. 1376
Herre- og Drengeekvipering. Lingeri. Trikotage. Arbejdstøj

Dansk-Svensk Staal A/S
Nørregade 14 . Vejle . Telf. 3014
Cykler . Værktøj . Køkkenudstyr
Elektr. Artikler

Udsnit af VVGDJ's ommerkøreplanen fra 1950, hvor der efter forholdende dengang var en ganske fornuftig køreplan med gode forbindelser i såvel Grindsted i fem retning og på Vejle Nordbanegård i to retninger.

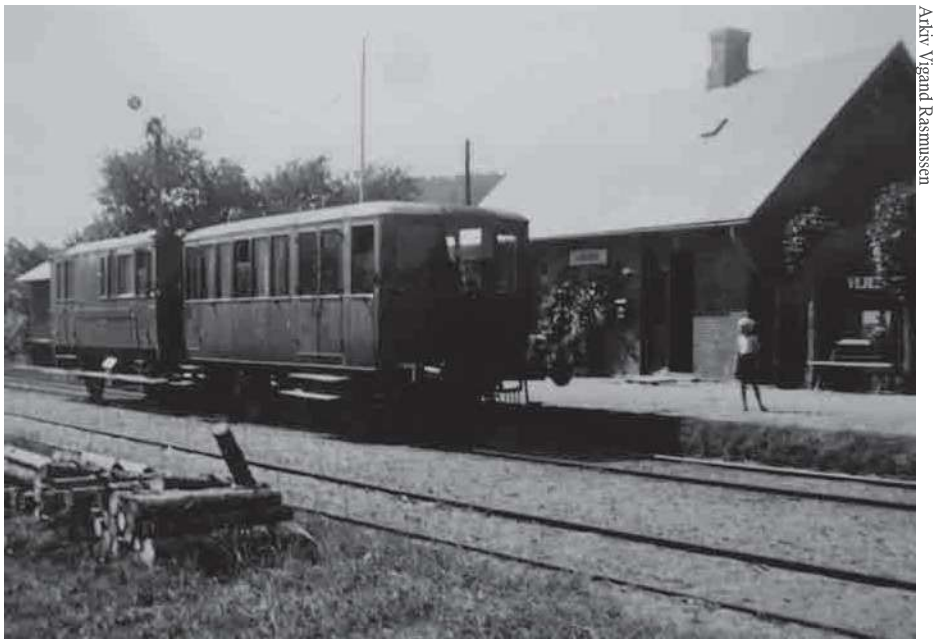

Arkiv Vigand Rasmussen

Fra Bindeballe til Ravning er Bindeballestien anlagt som grussti, der dog er fin til formålet. Næste station er RAVNING (km 14,2). Den ligger meget kønt, lige overfor findes en rekonstrueret stump af Ravningbroen – en bro fra vikingetiden, der dengang krydsede Ådalen. Stationen ejes i dag af Naturstyrelsen. Inde på stationen er der en udstilling om Ravningbroen og der er også en udstilling om Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane og en lille modelbane med Ravning station, hvor der holder en skinnebus. Udenfor er pakhuset genopbygget og ved siden af er der lavet en teltplads, hvor der er bålplads og plads til 5 små telte. Da vi cyklede forbi, var en far med sine børn i gang med at lave mad. Det duftede godt. Også her hænger stationsskiltet stadig på bygningen.

Peter Mazanti Albertsen

Vi fortsætter af den dejlige natursti, som nu er blevet asfalteret, vi når den gamle Mølle-gård og her slår naturstien et lille knæk uden om Vingstedcentret. Den gamle banebro over Vejle Å er på dette sted væk, men der er kommet nye veje dernede siden banen lukkede. Ovre på den anden side af vejen når vi så VINGSTED MØLLE station (km 11,8), der også har sit stationsnavn i behold. Bygningen er i dag malet gul, er blevet forlænget og tilhører nu Vingstedcentret, hvor De Danske Skytte- Gymnastik- og Idrætsforeninger har til huse.

Mellem Vingsted Mølle og Haraldskjær Fabrik krydser banen/stien Vejle Å på en bro i

Øverst Limskov station umiddelbart efter 2. Verdenskrig. Banens lille Triangel motorvogn M3 fra 1923 synger på sidste vers, idet vognen blev hensat i 1948 og ophugget fem år senere. Vognen blev iøvrigt købt brugt fra ATHJ i 1936 for den beskedne sum af 4000 kr! Herover Limskov i 2010, hvor den fremtræder i fin stand, selvom træerne på det tidligere stationsterræn tager en del af udsynet. Stationsskiltet hænger der stadig.

Peter Mazanti Albertsen

Ravning stationen ejes i dag af Naturstyrelsen, og rummer en udstilling om Ravningbroen fra vikingtiden. Der er også en lille udstilling om Vejle-Vandel-Grindsted Jernbane, hvor en model af stationen indgår (billedet øverst).

Peter Mazanti Albertsen

en lysning. Det er her muligt at komme ned på engen ved siden af åen, så broen kan fotograferes. Herefter når vi HARALDSKJÆR FABRIK station (km 9,6), som ligger helt som dengang banen var til, med varehus og velholdt navneskilt. Bygningerne er i dag bare blevet hvidkalket, men flot ser den ud.

Vi fortsætter i den skønne Vejle Ådal og når næste station SKIBET (km 6,2). I Skibet er det eneste spor af stationen en kampestensrampe, der ligger inde på en mark tæt ved kirken. Stationen er revet ned. Efter banen lukkede er her kommet en nyere hovedvej og tunnel for Bindeballestien.

Til sidst nærmer vi os Vejle, her er der kun få spor tilbage af VVGJ. Cykelstien fra Boulevarden forbi skolen og spinderihallerne er lig med banens forløb. Herfra kører vi hen til Vesterbrogade og lige efter en køkkenelementforretning, kan man komme ind i gården og se forløbet af banen som fortsætter langs med glarmester og galleriet. På Jellingvej kan man se de sidste rester af banen mod den nu nedlagte Vejle Nordbanegård (km 0,0), som blev nedrevet i 1984.

Her slutter så vores dejlige cykeltur, hvor vi fik set på Vejle-Vandel-Grindsted Jernbanes rester i 2010, over 50 år efter banen lukkede og blevet revet op. Jeg kan kun anbefale denne tur for andre, der har lyst til at studere resterne af de mange privatbaner som er forsvundet.

Peter Mazanti Albertsen

Peter Mazanti Albertsen

Stationerne ved Haraldskjær fabrik (øverst) og Vingsted Mølle findes stadig, endda med stationsskiltene i behold. Vingsted er endda udvidet betragtelig, men i respekt for den oprindelig bygningsdesign.

Arkiv Vigand Rasmussen

I Vejle findes kun få rester tilbage af VVGJ. Udgangsstationen - Vejle Nordbanegård - er helt fjernet, og terrænet er i dag omdannet til beboelseskvarter. Motorvognen VVGJ M 2 ses her på Vejle Nord i midten af 1950'erne. Vognen blev bygget i 1933 af Frichs (med vognkassen fra Scandia), og blev ved banens lukning solgt til Skive-Vestsalling Jernbane.